

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 5: ΗΘΙΚΗ

B_ 5.2. Έρωτας

Παρουσιάζοντας:

«Ακούγοντας: Δύο επί δύο (παραλλαγή του «Δέκα επί δύο»)»

1. Τραγούδι: **Ανόητες αγάπες** (1994)

Στίχοι: Πάνος Κατσιμίχας & Χάρης Κατσιμίχας

Μουσική: Πάνος Κατσιμίχας & Χάρης Κατσιμίχας

Ερμηνευτές: 1. Πυξ Λαξ & Πάνος Κατσιμίχας & Χάρης Κατσιμίχας
2. Γιώργος Νταλάρας & Πυξ Λαξ
3. Μπάμπης Στόκας
4. Δημήτρης Μητροπάνος & Φάνης Μεζίνη
5. Λαυρέντης Μαχαιρίτσας & Φίλιππος Πλιάτσικας

Τα φέραμε από δω τα φέραμε από κει
άντε ξανά τα ίδια τα ίδια απ' την αρχή
τα φέραμε από δω τα φέραμε από κει
εγώ ξανά στο τίποτα στο γενικά εσύ, στο γενικά

Νύχτες δίχως όνομα νύχτες χωρίς σκοπό
χαμένοι από χέρι χαμένοι και οι δυο
ανόητες αγάπες ανόητα φιλιά
λόγια λόγια λόγια λόγια ψεύτικα

Τώρα τι να σου πω τι να μου πεις κι εμένα
έτσι όπως παίξαμε κι οι δυο με ζάρια πειραγμένα
τα φέραμε από δω τα φέραμε από κει
εγώ ξανά στο τίποτα στο γενικά εσύ στο γενικά

Νύχτες δίχως όνομα νύχτες χωρίς σκοπό
χαμένοι από χέρι χαμένοι και οι δυο
ανόητες αγάπες ανόητα φιλιά
λόγια λόγια λόγια λόγια ψεύτικα

2. Τραγούδι: **Διόδια** (2013)

Στίχοι: Πόλυς Κυριάκου

Μουσική: Σταύρος Σιόλας

Ερμηνεία: Σταύρος Σιόλας & Φωτεινή Βελεσιώτου

Τώρα θα δεις τα χρώματα ν' αλλάζουνε
και τα βουνά να σμίγουν ένα-ένα.
Άγγελοι σαν θνητοί θα σ' αγκαλιάζουνε
εχθροί θα σου μιλούν αγαπημένα.

Τώρα θα πιω νερό απ' το ποτήρι σου
δικά σου θα 'ναι πια όσα δεν έχω.
Θα σπρώξω ουρανό στο παραθύρι σου

κι ό,τι δεν άντεχα θα το άντέχω.

Τώρα θα πιάσω σπίτι στον παράδεισο
τσάμπα οικόπεδο σε παράλια.
Του έρωτα θα βάλω το πουκάμισο
και θα νικήσω δίχως πανοπλία.

Τώρα θα δεις μες στης ψυχής τα υπόγεια
τραπέζι με ψωμί, νερό κι αλάτι
τώρα που δεν υπάρχουνε διόδια
που πέφτει σαν ζεστή βροχή η αγάπη.

3. Τραγούδι: **Αν είσαι πλάι μου** (2001)

Στίχοι: Γιώργος Κορδέλλας

Μουσική: Δημήτρης Παπαδημητρίου

Ερμηνευτής: Δημήτρης Μητροπάνος

Αν είσαι πλάι μου μπορώ
το φόβο να νικήσω
τον κόσμο ν' αγαπήσω
κι ίσως ν' αγαπηθώ

Αν είσαι πλάι μου μπορώ
να μ' αντιμετωπίσω
τη μοίρα μου να ορίσω
να μεταμορφωθώ

Μόνος μου πώς να πορευτώ
και πού να επιστρέψω
χωρίς εσένα είμαι μισός
κι ίσως να μην αντέξω

Αν είσαι πλάι μου μπορώ
τη μάχη να κερδίσω
να μην εγκαταλείψω
να μην παγιδευτώ

Αν είσαι πλάι μου μπορώ
τον ήλιο ν' αντικρίσω
να μην ξαναγυρίσω
σε τόπο σκοτεινό

Μόνος μου πώς να πορευτώ
και πού να επιστρέψω
χωρίς εσένα είμαι μισός
κι ίσως να μην αντέξω

4. Τραγούδι, *Το τραγούδι του αρχιπέλαγος* (1984)

Στίχοι: Οδυσσέας Ελύτης

Μουσική: Ηλίας Ανδριόπουλος

Ερμηνεία: Άλκηστις Πρωτοψάλτη

Ο έρωτας
Το αρχιπέλαγος
Κι η πλώρα των αφρών του
Κι οι γλάροι των ονείρων του
Στο πιο ψηλό κατάρτι του ο ναύτης ανεμίζει
Ένα τραγούδι.

Ο έρωτας
Το τραγούδι του
Κι οι ορίζοντες του ταξιδιού του
Κι η ηχώ της νοσταλγίας του
Στον πιο βρεμένο βράχο της η αρραβωνιαστικιά προσμένει
Ένα καράβι.

Ο έρωτας
Το καράβι του
Κι η αμεριμνησία των μελτεμιών του
Κι ο φλόκος της ελπίδας του
Στον πιο ελαφρό κυματισμό του ένα νησί λικνίζει
Τον ερχομό.

5. Τραγούδι: *Dance me to the end of love* (1984)

Συνθέτης, στιχουργός, ερμηνευτής: Leonard Cohen

Dance Me To The End Of Love	“Χόρεψέ με ως το τέλος της αγάπης”
Dance me to your beauty with a burning violin	Χόρεψέ με στην ομορφιά σου μ' ένα φλεγόμενο βιολί
Dance me through the panic 'til I'm gathered safely in	Χόρεψέ με μέσα στο πανικό μέχρι που να βγω μ' ασφάλεια
Lift me like an olive branch and be my homeward dove	Σήκωσέ με σαν ένα κλαδί ελιάς και γίνε το φυλακισμένο περιστέρι μου
Dance me to the end of love	Χόρεψέ με ως το τέλος της αγάπης
Dance me to the end of love	Χόρεψέ με ως το τέλος της αγάπης
Oh let me see your beauty when the witnesses are gone	Ω, άφησέ με να δω την ομορφιά σου όταν οι μάρτυρες χαθούν
Let me feel you moving like they do in Babylon	Άφησέ με να σε νιώσω να κινείσαι όπως κάνουν αυτοί στη Βαβυλώνα
Show me slowly what I only know the limits of	Δείξε μου αργά ό,τι γνωρίζω μονάχα για τα όρια μου
Dance me to the end of love	Χόρεψέ με ως το τέλος της αγάπης
Dance me to the end of love	Χόρεψέ με ως το τέλος της αγάπης

Dance me to the wedding now, dance me on and on Dance me very tenderly and dance me very long We're both of us beneath our love, we're both of us above Dance me to the end of love Dance me to the end of love	Χόρεψέ με ως το γάμο τώρα, χόρευε μαζί μου συνέχεια Χόρεψέ με πολύ τρυφερά και χόρεψε με για πολύ ακόμα Κι οι δυο είμαστε, υπό τη σκέπη της αγάπης μας κι οι δυο είμαστε υπέρ άνω Χόρεψέ με ως το τέλος της αγάπης Χόρεψέ με ως το τέλος της αγάπης
Dance me to the children who are asking to be born Dance me through the curtains that our kisses have outworn Raise a tent of shelter now, though every thread is torn Dance me to the end of love	Χόρεψέ με ως τα παιδιά που ζητούν να γεννηθούν Χόρεψέ με μέσα απ' τις κουρτίνες όπου τα φιλιά μας είναι συνηθισμένα Ύψωσε μια τέντα ενός στεγάστρου τώρα, όπου κάθε νήμα είναι σκισμένο Χόρεψέ με ως το τέλος της αγάπης
Dance me to your beauty with a burning violin Dance me through the panic till I'm gathered safely in Touch me with your naked hand or touch me with your glove Dance me to the end of love Dance me to the end of love Dance me to the end of love	Χόρεψέ με στην ομορφιά σου μ' ένα φλεγόμενο βιολί Χόρεψέ με μέσα στο πανικό μέχρι να βγω μ' ασφάλεια Άγγιξέ με, με το γυμνό σου χέρι ή άγγιξε με, με το γάντι σου Χόρεψέ με ως το τέλος της αγάπης Χόρεψέ με ως το τέλος της αγάπης Χόρεψέ με ως το τέλος της αγάπης

Βλ. και σχόλια για το νόημα του τραγουδιού <http://tvxs.gr/news/blogarontas/dance-me-end-love-i-istoria-piso-apo-erotiko-tragoydi-ton-krematorion-toy-thanatoy->

***

Εφαρμόζοντας:

«**Ομαδοσυνεργασία- Σκέψου, Συζήτησε, Μοιράσου (TPS)**»

1. ΙΣΛΑΜ

Η θέση της γυναίκας

[..] Ο νέος κατά τη διάρκεια της μνηστείας δεν έχει το δικαίωμα να βλέπει τη μνηστή του. Στα παλαιότερα χρόνια συνήθως την έβλεπε για πρώτη φορά στη συζυγική παστάδα. Εάν δεν του άρεσε, μπορούσε να την εξαποστείλει αμέσως στους γονείς της, με όλη όμως την προίκα που της έδωσε.

Ο περιορισμός της γυναίκας στον γυναικωνίτη, το λεγόμενο πουρντάχ, ήταν παλαιότερα ο συνηθισμένος κανόνας της ζωής της μουσουλμανίδας γυναίκας. Ο περιορισμός παραμένει μέχρι σήμερα κανόνας σε πολλές μουσουλμανικές χώρες, ιδίως μεταξύ των κατοίκων της υπαίθρου.

Ο μόνος άνδρας που μπορεί να εισέλθει στο γυναικωνίτη είναι ο σύζυγος. Η είσοδος ξένου άνδρα στα δωμάτια της γυναίκας ή των γυναικών είναι απαγορευμένη

(χαράμ). Το αντίθετο θεωρείται βεβήλωση του ιερού οικογενειακού ασύλου. Παλαιότερα το «πουρντάχ» ήταν αυστηρότατο. Κάθε φορά που ο σύζυγος έφερε φίλους στην οικία του, η γυναίκα ή οι γυναίκες του έσπευδαν να κλειστούν στον γυναικωνίτη τους. Δεν ήταν αυτές, αλλά το υπηρετικό προσωπικό που θα περιποιούνταν τους φίλους του. Και ήταν αδιανόητο η γυναίκα να παρακαθίσει στο τραπέζι του σπιτιού της παρουσία ξένων ανδρών. Στην ύπαιθρο τα έθιμα αυτά τηρούνται κατά κανόνα μέχρι σήμερα. Μέχρι σήμερα ακόμη, μεγάλος αριθμός γυναικών των μουσουλμανικών χωρών, όταν βγαίνει από το σπίτι φορά τον φερετζέ (ποδήρην μαύρο χιτώνα) και καλύπτει με μαντήλι την κεφαλή και το πρόσωπο. Σήμερα βέβαια σε πολλές μουσουλμανικές χώρες τα πράγματα έχουν αλλάξει, ιδίως στις πόλεις. Πολλές γυναίκες υιοθέτησαν τον δυτικό τρόπο βίου και περιβολής. Παρά ταύτα στην ύπαιθρο τα προβλήματα για τη γυναίκα είναι ακόμη πολλά. Στους δημόσιους χώρους των μικρών κυρίως πόλεων συχνάζουν μόνον οι άνδρες. Σπάνια μπορεί να βρει κανείς γυναίκες σε χώρους διασκέδασης χωρίς τη συνοδεία του ανδρός. Ακόμη και στην αγορά η γυναίκα αποφεύγει να περιφέρεται μόνη της. Τα ψώνια είναι γενικώς καθήκον του άνδρα.

[...]Με τη συνοδεία όμως του άνδρα και υπό την προστασία του η γυναίκα βγαίνει στην αγορά και στους δημόσιους χώρους.

Διαζύγιο

Το διαζύγιο στην ισλαμική κοινωνία επικυρώνει την πρωτοκαθεδρία του ανδρός. Το διαζύγιο είναι εύκολη σχετικά υπόθεση στο Ισλάμ. Ο γάμος κατά το νόμο της Σαρί'α μπορεί να λυθεί είτε μονόπλευρα από το σύζυγο κατά τη θέλησή του, ή με αμοιβαία συγκατάθεση των συζύγων ή και με νομική απόφαση. Όλες οι σχολές της Σαρί'α αναγνωρίζουν το δίκαιο του συζύγου για μονόπλευρη λύση του γάμου και αποπομπή της γυναίκας, που είναι γνωστή με τον όρο talâk. Το Κοράνιο ορίζει ότι το διαζύγιο δίνεται με την αποπομπή της γυναίκας από τον άνδρα. Η αποπομπή γίνεται με την απλή δήλωση του άνδρα μια ή τρεις φορές εις επήκοον μαρτύρων ότι την αποπέμπει. Αυτός είναι ο λεγόμενος τύπος του talâk. Ο νόμος των Σουννιτών δεν απαιτεί ιδιαίτερες διατυπώσεις ως προς τον τρόπο που πρέπει να απαγγελθεί το talâk. Ο σύζυγος που είναι ενήλικος και έχει σώας τας φρένας μπορεί να πραγματοποιήσει την αποπομπή εκφράζοντας προφορικώς ή γραπτώς το talâk δίχως να είναι υποχρεωμένος να αιτιολογήσει την αποπομπή. Κατά το νόμο των Σιιτών το talâk πρέπει να εκφραστεί ενώπιον δύο μαρτύρων και πρέπει να χρησιμοποιηθεί ο ακριβής τύπος του. Κατά το Κοράνιο η αποπομπή πρέπει να γίνεται με ευγένεια εκ μέρους του ανδρός, ο οποίος πρέπει να αποδίδει στην γυναίκα του δικαίως όλη την περιουσία της και όλα τα δώρα που κατά καιρούς της εχάρισε (4, 24-25).

[...] Η γυναίκα μπορεί να ζητήσει διαζύγιο μόνο κάτω από ορισμένες προϋποθέσεις (4, 127). Μερικοί από τους μουσουλμάνους νομοδιδασκάλους φρονούν ότι το διαζύγιο με θέληση της γυναίκας έχει ισχύ, εάν ο γάμος λυθεί εξ αιτίας της σκληρότητας και βανασότητος του συζύγου. Μπορεί επίσης η γυναίκα να επιτύχει διαζύγιο, αν αποδείξει ενώπιον των δικαστών ότι ο άνδρας της πάσχει από ανίατη νόσο.

1. Απιστία /Πολυγαμία (στο Ισλάμ)

Στο Κοράνιο είναι έκδηλη ή μονομέρεια υπέρ των ανδρών και η υποτίμηση της γυναίκας, ιδιαίτερα σε ζητήματα γάμου και διαζυγίου. «Οι άνδρες είναι ανώτεροι των γυναικών, ένεκα της ιδιότητας δι' ης ο Θεός ύψωσε τους μεν επί των δε, και διότι οι άνδρες προικίζουσι τας γυναίκας εκ του πλούτου αυτών» (4:38). Το Ισλάμ όχι μόνο επιτρέπει, αλλά και συνιστά την πολυγαμία. Παράλληλα προς τις νόμιμες 4 συζύγους ο μουσουλμάνος μπορεί να έχει απεριόριστο αριθμό από παλλακίδες.

Γιαννουλάτος, Αν. (2004). Ίχνη από την αναζήτηση του υπερβατικού. Αθήνα: Ακρίτας, σ. 245.

3. Σχέση άντρα-γυναίκας

ΚΑΙΝΗ ΔΙΑΘΗΚΗ	ΚΟΡΑΝΙΟ
<p>Α' Τιμ 2,13 Άδάμ γάρ πρώτος έπλασθη, εΐτα Εύα. [Γιατί ο Αδάμ πλάστηκε πρώτος, και ύστερα η Εύα]</p> <p>Γαλ 3,28 Ούκ ένι... άρσεν καιί θήλυ· πάντες γάρ ύμεΐς εΐς έστέ έν Χριστώ Ίησοϋ. [Δεν υπάρχει πια Ιουδαίος και ειδωολάτρης, δεν υπάρχει δούλος και ελεύθερος, δεν υπάρχει άντρας και γυναίκα· όλοι σας είστε ένας, χάρη στον Ιησού Χριστό.]</p> <p>Εφεσ 5,21 Ύποτασσόμενοι άλλήλοις (άνδρες καιί γυναΐκες) έν φόβω Χριστού. [Να υποτάσσετε ο ένας στον άλλο με φόβο Χριστού.]</p>	<p>Sura 42, 9 Ποιητής τών ουρανών καιί τής γής, έπλασεν ύμās ζεύγη, ως έπλασεν έπίσης ανά ζεύγη καιί τά κτήνη. Sura 4,38 Οι άνδρες εΐναι ανώτεροι τών γυναικών ένεκα τής ιδιότητας δι' ης ο Θεός ύψωσε τούς μεν επί τών δε, καιί διότι οι άνδρες προικίζουσι τās γυναίκας εκ του πλούτου αυτών. Οι ένάρετοι γυναΐκες εΐναι εύπειθείς καιί ύπήκοοι, τηροϋσι μετά προσοχής, κατά τήν άπουσίαν τών ανδρών αυτών, ό,τι ο Θεός διέταξε να τηρηται άνέπαφον. Όνειδΐζετε εκείνας ών τήν άπειθειαν ποεΐσθε· θέλετε όρίσει εις αυτάς χωριστήν κοΐτην, τύπτοντες αυτάς. Έάν όμως ύπακούωσιν εις ύμās, έστε προς αυτάς εύμενείς. Ό δέ Κύριος εΐναι ύπιστος καιί μέγας.</p>

Ζούμας, Ευ. (1993). Σχεδΐασμα παράλληλης βιβλικής και κορανικής ανθρωπολογΐας. Θεσσαλονΐκη: Πουρναράς, σ. 65.

***

Διερευνώντας:

«Ομαδοσυνεργασία - Επεξεργασία κειμένου με καθοδηγητικές ερωτήσεις» και

- Εναλλακτικά: «Ομαδοσυνεργασία – Εννοιολογικός χάρτης»

[Τα παρακάτω κείμενα μπορούν να χρησιμοποιηθούν και για τις δύο δραστηριότητες]

1. ΠΑΛΑΙΑ ΔΙΑΘΗΚΗ

Το κείμενο τής Π.Δ. είναι τής Άποστολικής Διακονΐας τής Έκκλησίας τής Έλλάδος (<http://www.myriobiblos.gr/bible/ot/default.asp>)

Για τη μετάφραση της Π.Δ. στη νεοελληνική ακολουθούμε την έκδοση της Βιβλικής Εταιρίας: (1997). Η Παλαιά Διαθήκη. Μετάφραση από τα πρωτότυπα κείμενα. Αθήνα: Βιβλική Εταιρία.

- Ασμ 1, 2-4.

<p>2 Φιλησάτω με από φιλημάτων στόματος αυτού, ότι αγαθοί μαστοί σου υπέρ οΐνον, 3 και όσμη μύρων σου υπέρ</p>	<p>«Γίνε βασιλιάς μου» ΕΚΕΙΝΗ: 2Ας με γεμίσουνε τα χείλη σου φιλιά γιατί η αγάπη σου κι απ' το κρασί καλύτερη. 3Τα μύρα σου ευωδιάζουνε γλυκά και τ' όνομά σου μύρο που σκορπιέται,</p>
--	---

<p>πάντα τὰ ἀρώματα· μῦρον ἐκκενωθὲν ὄνομά σου. διὰ τοῦτο νεάνιδες ἠγάπησάν σε, 4 εἴλκυσάν σε, ὀπίσω σου εἰς ὁσμήν μύρων σου δραμοῦμεν. εἰσήνεγκέ με ὁ βασιλεὺς εἰς τὸ ταμιεῖον αὐτοῦ. ἀγαλλιασώμεθα καὶ εὐφρανθῶμεν ἐν σοί· ἀγαπήσομεν μαστούς σου ὑπὲρ οἴνον· εὐθύτης ἠγάπησέ σε.</p>	<p>γι' αὐτὸ κι οἱ νιες κοπέλες σ' αγαπούν. 4Πάνω στα βήματά σου σύρε με κι ας τρέξουμε. Στα δώματά σου, βασιλιά μου, πέρασέ με. Μαζί ας χαρούμε κι ας γιορτάσουμε. Πιότερο ἀπὸ κρασί, ἀπὸ ἔρωτα ας μεθύσουμε. Διόλου παράξενο που ὄλες σ' αγαπούν!</p>
---	--

– Ασμ 3, 1-5.

<p>ΕΠΙ κοίτην μου ἐν νυξιν ἐζήτησα ὄν ἠγάπησεν ἡ ψυχὴ μου· ἐζήτησα αὐτόν καὶ οὐχ εὔρον αὐτόν· ἐκάλεσα αὐτόν, καὶ οὐχ ὑπήκουσέ μου. 2 ἀναστήσομαι δὴ καὶ κυκλώσω ἐν τῇ πόλει, ἐν ταῖς ἀγοραῖς καὶ ἐν ταῖς πλατείαις, καὶ ζητήσω ὄν ἠγάπησεν ἡ ψυχὴ μου. ἐζήτησα αὐτόν καὶ οὐχ εὔρον αὐτόν. 3 εὐροσάν με οἱ τηροῦντες, οἱ κυκλοῦντες ἐν τῇ πόλει. μὴ ὄν ἠγάπησεν ἡ ψυχὴ μου ἴδετε; 4 ὡς μικρὸν ὅτε παρήλθον ἀπ' αὐτῶν, ἕως οὔ εὔρον ὄν ἠγάπησεν ἡ ψυχὴ μου· ἐκράτησα αὐτόν καὶ οὐκ ἀφήκα αὐτόν, ἕως οὔ εἰσήγαγον αὐτόν εἰς οἶκον μητρὸς μου καὶ εἰς ταμιεῖον τῆς συλλαβούσης με. 5 ὤρκισα ὑμᾶς, θυγατέρες Ἰερουσαλήμ, ἐν ταῖς δυνάμεσι καὶ ἐν ταῖς ἰσχύσεσι τοῦ ἀγροῦ, ἐὰν ἐγειρήτε καὶ ἐξεγείρητε τὴν ἀγάπην, ἕως ἂν θελήσει.</p>	<p>Νυχτερινοὶ στοχασμοὶ ΕΚΕΙΝΗ: 1Τις νύχτες στο κρεβάτι μου γύρευα κείνον που αγαπῶ. Τον γύρευα μα δεν τον βρήκα. 2Θα σηκωθῶ και θα γυρίσω ὅλη την πόλη, μέσα στους δρόμους, μέσα στις πλατείες, και θα γυρέψω κείνον που αγαπῶ. Τον γύρεψα μα δεν τον βρήκα. 3Με συναπάντησαν οἱ φύλακες που τριγυρνᾶνε μες στην πόλη. «Εἶδате τον αγαπημένο μου;» τους ρώτησα. 4Μόλις τους εἶχα προσπεράσει και βρήκα κείνον που αγαπῶ. Τον ἀδραξα και δε θα τον αφήσω ὡσπου στης μάνας μου το σπῆτι να τον φέρω, στον κοιτώνα εκείνης που με γέννησε. 5Σας εξορκίζω, κόρες της Ιερουσαλήμ, σ' ὅσα ζαρκάδια κι ελαφίνες ἔχει ο κάμπος, μην την ταράξετε, μην αναστατώστε την ἀγάπη μας ὡσπου μονάχη της να το θελήσει.</p>
--	---

– Ασμ 4, 1-4, 7.

<p>Ἰδοὺ εἶ καλή, ἡ πλησίον μου, ἰδοὺ εἶ καλή. ὀφθαλμοὶ σου περιστεραι ἐκτὸς τῆς σιωπῆσεώς σου. τρίχωμά σου ὡς ἀγέλαι τῶν αἰγῶν, αἶ ἀπεκαλύφθησαν ἀπὸ τοῦ Γαλαάδ. 2 ὀδόντες σου ὡς ἀγέλαι τῶν κεκαρμένων, ... 3 ὡς σπαρτίον τὸ κόκκινον χεῖλη σου, καὶ ἡ λαλιά σου ὡραία, ὡς λέπυρον ροᾶς μῆλόν σου ἐκτὸς τῆς σιωπῆσεώς σου. 4 ὡς πύργος Δαυῖδ τράχηλός σου, ὁ ὠκοδομημένος εἰς θαλιπῶθ· χίλιοι θυρεοὶ κρέμανται ἐπ' αὐτόν, πᾶσαι βολίδες τῶν δυνατῶν. ... 7 ὅλη καλή εἶ, πλησίον μου, καὶ μῶμος οὐκ ἔστιν ἐν σοί.</p>	<p>Ὕμνος στην ομορφιά της νύφης ΕΚΕΙΝΟΣ: 1Τι ὀμορφη που εἶσαι αγαπημένη μου, τι ὀμορφη που εἶσαι! Περιστέρια τα μάτια σου μέσ' ἀπ' τὸ πέπλο σου, ὡσάν κοπάδι ερίφια τα μαλλιά σου, που ροβολᾶνε ἀπὸ τις ράχες της Γαλαάδ. 2Τα δόντια σου ὡσάν κοπάδι αμνάδες, ... 3Τα χεῖλη σου εἶναι σαν σειρήτι κόκκινο και θελκτικὴ ἡ λαλιά σου, τα μάγουλά σου μέσ' ἀπὸ τὸ πέπλο σου σαν δυομισὰ ροδιού. 4Ο τράχηλός σου ορθώνεται καθὼς ο πύργος του Δαβὶδ, χτισμένος στρογγυλά για φρούριο κι ἀπὸ σειρές λιθάρια λαξεμένα· ασπίδες χίλιες κρέμονται τριγύρω του, ὄλες οἱ ασπίδες των γενναίων ανδρῶν. ... 7Ολάκερη εἶσαι ὡραία, αγαπημένη μου,</p>
---	---

	ψεγάδι δεν σου βρίσκεται!
--	---------------------------

– Ασμ 6, 8-9.

<p>(4 Καλή εἶ, ἡ πλησίον μου,...) 8 ἐξήκοντά εἰσι βασιλίσσαι, καὶ ὀγδοήκοντα παλλακαί, καὶ νεάνιδες ὧν οὐκ ἔστιν ἀριθμός. 9 μία ἐστὶ περιστέρα μου, τελεία μου, μία ἐστὶ τῆ μητρὶ αὐτῆς, ἐκλεκτὴ ἐστὶ τῆ τεκούσῃ αὐτῆν. εἶδον αὐτὴν θυγατέρες καὶ μακαριοῦσιν αὐτὴν, βασιλίσσαι καὶ γε παλλακαὶ καὶ αἰνέουσιν αὐτὴν.</p>	<p style="text-align: center;">«Καλή μου, εἶσαι ωραία...»</p> <p>ΕΚΕΙΝΟΣ: (4Καλή μου, εἶσαι ωραία ...) 8Εξήντα εἶν' οἱ βασιλίσσαις κι ογδόντα οἱ παλλακίδες κι ἀμέτρητες οἱ κοπελιές. 9Μία και μοναδική 'ναι ἡ περιστέρα μου, ἡ λατρευτὴ μου, τῆς μάνας τῆς μονάκριβη καὶ διαλεχτὴ ἐκείνης που τὴν ἐγέννα. Οἱ κοπελιές τὴν εἶδαν καὶ τὴν καλοτύχισαν, οἱ παλλακίδες κι οἱ βασιλίσσαις, καὶ τὴν παίνεψαν.</p>
---	---

– Ασμ 7, 11-13.

<p>11 Ἐγὼ τῷ ἀδελφιδῷ μου, καὶ ἐπ' ἐμέ ἡ ἐπιστροφή αὐτοῦ. 12 ἐλθέ, ἀδελφιδέ μου, ἐξέλθωμεν εἰς ἀγρόν, ἀυλισθῶμεν ἐν κώμαις· 13 ὀρθρίσωμεν εἰς ἀμπελῶνας, ἴδωμεν εἰ ἦνθησεν ἡ ἄμπελος, ἦνθησεν ὁ κυπρισμός, ἦνθησαν αἱ ροαί· ἐκεῖ δώσω τοὺς μαστοῦς μου σοί.</p>	<p style="text-align: center;">«Σ' ἐκείνον μόνο ἀνήκω»</p> <p>ΕΚΕΙΝΗ: 11Δικὴ του εἶμ' ἐγὼ του ἀγαπημένου μου κι ἐκείνου ἡ λαχτάρα εἶναι γιὰ μένα! 12Ἐλα κι ἀς βγοῦμε στα χωράφια, ἀγαπημένε μου, ἀς τὴν περάσουμε τὴ νύχτα στα χωριά, 13κι ἀς πάμε ξημερώματα σ' ἀμπέλια να δούμε ἀν βλάστησαν τὰ κλήματα, του σταφυλιού ὁ ἀνθός ἀν ἀνοιξε, ἀν λουλουδίσαν οἱ ροδιές. Εκεῖ τὸν ἐρωτᾶ μου θα σου δώσω</p>
---	---

– Ασμ 8, 5β-7.

<p>... 6 θές με ὡς σφραγίδα ἐπὶ τὴν καρδίαν σου, ὡς σφραγίδα ἐπὶ τὸν βραχίονά σου· ὅτι κραταιὰ ὡς θάνατος ἀγάπη, σκληρὸς ὡς ἄδης ζῆλος· περίπτερα αὐτῆς περίπτερα πυρός, φλόγες αὐτῆς· 7 ὕδωρ πολὺ οὐ δυνήσεται σβέσαι τὴν ἀγάπην, καὶ ποταμοὶ οὐ συγκλύσουσιν αὐτήν. ἐὰν δῶ ἀνὴρ πάντα τὸν βίον αὐτοῦ ἐν τῇ ἀγάπῃ, ἐξουδενώσει ἐξουδενώσουσιν αὐτόν.</p>	<p style="text-align: center;">Ἡ φλόγα τῆς ἀγάπης</p> <p>ΕΚΕΙΝΗ: ... 6Βάλε με σαν σφραγίδα στὴν καρδιά σου, βούλα πάνω στο μπράτσο σου. Γιατ' εἶναι δυνατὴ σαν θάνατος ἡ ἀγάπη, σκληρὸ καθὼς ὁ ἀδης τὸ πάθος τὸ ἀγαπητικό. Οἱ φλόγες τῆς φλόγες φωτιάς, ἀγριο ἀστροπελέκι. 7Πλήθος νερά να σβήσουν τὴν ἀγάπη δεν μποροῦν κι οὔτε μποροῦν ποτάμια να τὴν πνίξουν. Ἀν κάποιος του σπιτιού του ὅλα τὰ πλούτη ἔδινε γιὰ ν' ἀγοράσει ἀγάπη, ἄλλο ἀπὸ καταφρόνια δε θα κέρδιζε.</p>
--	--

- Γεν 1, 27.

<p>27 καὶ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον, κατ' εἰκόνα Θεοῦ ἐποίησεν αὐτόν, ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν αὐτούς.</p>	<p>27Δημιούργησε, λοιπόν, ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπο σύμφωνα με τὴ δική του τὴν εἰκόνα, «κατ' εἰκόνα Θεοῦ» τὸν δημιούργησε, τοὺς δημιούργησε ἄντρα καὶ γυναίκα.</p>
--	---

- Γεν 2, 18.

18 Καὶ εἶπε Κύριος ὁ Θεός· οὐ καλὸν εἶναι τὸν ἄνθρωπον μόνον· ποιήσωμεν αὐτῷ βοηθὸν κατ' αὐτόν.	18 Ὁ Κύριος ὁ Θεός εἶπε: «Δεν εἶναι καλὸ νὰ εἶναι ὁ ἄνθρωπος μόνος. Θα τοῦ φτιάξω ἕναν σύντροφο ὅμοιον μ' αὐτόν».
---	---

- Γεν 2, 23-24.

23 καὶ εἶπεν Ἀδάμ· τοῦτο νῦν ὀστοῦν ἐκ τῶν ὀστέων μου καὶ σὰρξ ἐκ τῆς σαρκός μου· αὕτη κληθήσεται γυνή, ὅτι ἐκ τοῦ ἀνδρός αὐτῆς ἐλήφθη αὕτη· 24 ἔνεκεν τούτου καταλείψει ἄνθρωπος τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ τὴν μητέρα καὶ προσκολληθήσεται πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν.	23 Τότε ὁ Ἀδάμ εἶπε: «Αὐτὸ ἐπιτέλους εἶναι κόκαλο ἀπὸ τὰ κόκαλά μου καὶ σάρκα ἀπὸ τὴ σάρκα μου. “Γυναίκα” αὕτη θα λέγεται, γιατὶ ἀπ’ τὸν ἀντρα πάρθηκε». 24 Γι’ αὐτόν τὸ λόγο θα εγκαταλείπει ὁ ἀντρας τὸν πατέρα του καὶ τὴ μητέρα του καὶ θα ἐνώνεται με τὴ γυναίκα του· θα γίνονται ἕνας ἄνθρωπος.
---	---

- Γεν 3, 12.

12 καὶ εἶπεν ὁ Ἀδάμ· ἡ γυνή, ἣν ἔδωκας μετ’ ἐμοῦ, αὕτη μοι ἔδωκεν ἀπὸ τοῦ ξύλου, καὶ ἔφαγον.	12 Ὁ Ἀδάμ ἀποκρίθηκε: «Ἡ γυναίκα ποῦ μοι ἔδωσες, ἐκείνη μοι πρόσφερε ἕναν καρπὸ καὶ ἔφαγα».
--	---

2. ΚΑΙΝΗ ΔΙΑΘΗΚΗ

- Πρωτότυπο: Το Βυζαντινό κείμενο, που χρησιμοποιείται και στις ακολουθίες (<http://www.myriobiblos.gr/bible/nt2/default.asp>)
- Μετάφραση: -, (1989). *Η Καινή Διαθήκη. Το πρωτότυπο κείμενο με μετάφραση στη δημοτική.* Αθήνα: Βιβλική Εταιρεία.

- Α Πε 3, 1-7 (ιδιαίτερα στ. 7: «συγκληρονόμοι χάριτος ζωής»).

<p>1 Όμοιως αἱ γυναῖκες ὑποτασσόμεναι τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν, ἵνα καὶ εἴ τινες ἀπειθοῦσι τῷ λόγῳ, διὰ τῆς τῶν γυναικῶν ἀναστροφῆς ἅνευ λόγου κερδηθῆσονται,</p> <p>2 ἐποπτεύσαντες τὴν ἐν φόβῳ ἀγνὴν ἀναστροφήν ὑμῶν. 3 ὣν ἔστω οὐχ ὁ ἕξωθεν ἐμπλοκῆς τριχῶν καὶ περιθέσεως χρυσίων ἢ ἐνδύσεως ἱματίων κόσμος, 4 ἀλλ' ὁ κρυπτός τῆς καρδίας ἄνθρωπος ἐν τῷ ἀφθάρτῳ τοῦ πραέως καὶ ἡσυχίου πνεύματος, ὃ ἐστὶν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ πολυτελής.</p> <p>5 οὕτω γάρ ποτε καὶ αἱ ἅγιοι γυναῖκες αἱ ἐλπίζουσαι ἐπὶ τὸν Θεὸν ἐκόσμουν ἑαυτάς, ὑποτασσόμεναι τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν,</p> <p>6 ὡς Σάρρα ὑπήκουσε τῷ Ἀβραάμ, κύριον αὐτὸν καλοῦσα· ἥς ἐγενήθητε τέκνα· - ἀγαθοποιοῦσαι καὶ μὴ φοβούμεναι μηδεμίαν πτόησιν.</p> <p>7 Οἱ ἄνδρες ὁμοίως συνοικοῦντες κατὰ γνῶσιν, ὡς ἀσθενεστέρῳ σκεύει τῷ γυναικείῳ ἀπονέμοντες τιμὴν, ὡς καὶ συγκληρονόμοι χάριτος ζωῆς, εἰς τὸ μὴ ἐγκόπτεσθαι τὰς προσευχὰς ὑμῶν.</p>	<p>Πῶς πρέπει να συμπεριφέρονται οι γυναίκες και οι άντρες</p> <p>1 Οι γυναίκες επίσης να υποτάσσετε στους άντρες σας. Έτσι, κι αν μερικοί απ' αυτούς δεν πιστεύουν στο λόγο του Θεού, με τη συμπεριφορά σας θα τους κάνετε να πιστέψουν χωρίς καμιά διδαχή. 2Θα βλέπουν απλώς την άμεμπτη διαγωγή σας και το σεβασμό σας. 3Στολίδια σας δεν πρέπει να είναι τα εξωτερικά, όπως η περίτεχνη κόμμωση, τα χρυσά κοσμήματα και τα εντυπωσιακά φορέματα, 4αλλά τα εσωτερικά, όπως η καθαρότητα της καρδιάς, η πραότητα και η ηρεμία, που χορηγεί το Πνεύμα. Αυτά δεν φθείρονται κι έχουν μεγάλη αξία ενώπιον του Θεού. 5Τέτοια στολίδια χρησιμοποιούσαν και στο παρελθόν οι ευσεβείς γυναίκες, που είχαν αποθέσει τις ελπίδες τους στο Θεό. Υποτάσσονταν στους άντρες τους 6—όπως η Σάρρα, της οποίας είστε πραγματικοί απόγονοι, ήταν υπάκουη στον Αβραάμ και τον αποκαλούσε «κύριο»— συμπεριφέρονταν με καλοσύνη και δε φοβούνταν τίποτε.</p> <p>7Το ίδιο κι οι άντρες· να συμπεριφέρεστε με φρόνηση στις γυναίκες σας, γιατί είναι το ασθενέστερο φύλο, και να τις τιμάτε, γιατί ο Θεός τις έκανε κι αυτές κληρονόμους της νέας ζωής, όπως κι εσάς. Η κοινή σας ζωή να είναι τέτοια, ώστε να μην εμποδίζονται οι προσευχές σας.</p>
--	---

- Γαλ 3, 28.

<p>28 οὐκ ἔστι Ἰουδαῖος οὐδὲ Ἕλληνας, οὐκ ἔστι δούλος οὐδὲ ἐλεύθερος, οὐκ ἔστι ἄρσεν καὶ θῆλυ· πάντες γὰρ ὑμεῖς εἶς ἐστέ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.</p>	<p>28Δεν υπάρχει πια Ἰουδαῖος και εἰδωλολάτρης, δεν υπάρχει δούλος και ἐλεύθερος, δεν υπάρχει άντρας και γυναίκα· ὅλοι σας εἶστε ἕνας, χάρη στον Ἰησοῦ Χριστό.</p>
---	--

- Εφεσ 5, 20-33 (Το αποστολικό Ανάγνωσμα της **Ακολουθίας του γάμου**).

<p>Ἀδελφοί,</p> <p>20 εὐχαριστοῦντες πάντοτε ὑπὲρ πάντων ἐν ὀνόματι τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τῷ Θεῷ καὶ πατρί,</p> <p>21 ὑποτασσόμενοι ἀλλήλοις ἐν φόβῳ Χριστοῦ.</p> <p>22 Αἱ γυναῖκες τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν ὑποτάσσεσθε ὡς τῷ Κυρίῳ, 23 ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἐστὶ κεφαλὴ τῆς γυναικός, ὡς καὶ ὁ Χριστὸς κεφαλὴ τῆς ἐκκλησίας, καὶ αὐτὸς ἐστὶ σωτὴρ τοῦ σώματος. 24 ἀλλ' ὡσπερ ἡ ἐκκλησία ὑποτάσσεται τῷ Χριστῷ, οὕτω καὶ αἱ γυναῖκες τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν ἐν παντί.</p> <p>25 οἱ ἄνδρες ἀγαπάτε τὰς γυναῖκας ἑαυτῶν, καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς ἠγάπησε τὴν ἐκκλησίαν</p>	<p>Ἀδελφοί,</p> <p>20Να ευχαριστεῖτε πάντοτε και για ὅλα το Θεό και Πατέρα στο ὄνομα του Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ.</p> <p>Ἄντρες και γυναίκες</p> <p>21Να υποτάσσετε ο ἕνας στον ἄλλο με φόβο Χριστοῦ.</p> <p>22Οι γυναίκες να υποτάσσονται στους άντρες τους ὅπως στον Κύριο. 23Γιατί ο άντρας είναι ο αρχηγός της γυναικας, ὅπως κι ο Χριστός είναι ο αρχηγός της ἐκκλησίας. Ο Χριστός είναι και ο σωτήρας του σώματός του, δηλαδή της ἐκκλησίας. 24Ὅπως ὁμως η ἐκκλησία υποτάσσεται στο Χριστό, ἔτσι και οι γυναίκες πρέπει σε ὅλα να υποτάσσονται στους άντρες τους.</p> <p>25 Οι άντρες να αγαπάτε τις γυναίκες σας, ὅπως ο Χριστός ἀγάπησε την ἐκκλησία και πρόσφερε τη ζωή</p>
---	---

<p>καὶ ἑαυτὸν παρέδωκεν ὑπὲρ αὐτῆς, 26 ἵνα αὐτὴν ἀγιάσῃ καθαρίσας τῷ λουτρῷ τοῦ ὕδατος ἐν ῥήματι, 27 ἵνα παραστήσῃ αὐτὴν ἑαυτῷ ἔνδοξον τὴν ἐκκλησίαν, μὴ ἔχουσαν σπίλον ἢ ῥυτίδα ἢ τι τῶν τοιούτων, ἀλλ' ἵνα ᾗ ἁγία καὶ ἄμωμος. 28 οὕτως ὀφείλουσιν οἱ ἄνδρες ἀγαπᾶν τὰς ἑαυτῶν γυναῖκας ὡς τὰ ἑαυτῶν σώματα. ὁ ἀγαπῶν τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα ἑαυτὸν ἀγαπᾷ· 29 οὐδεὶς γάρ ποτε τὴν ἑαυτοῦ σάρκα ἐμίσησεν, ἀλλ' ἐκτρέφει καὶ θάλπει αὐτήν, καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς τὴν ἐκκλησίαν· 30 ὅτι μέλη ἐσμὲν τοῦ σώματος αὐτοῦ, ἐκ τῆς σαρκὸς αὐτοῦ καὶ ἐκ τῶν ὀστέων αὐτοῦ· 31 ἀντὶ τούτου καταλείπει ἄνθρωπος τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα καὶ προσκολληθήσεται πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν. 32 τὸ μυστήριον τοῦτο μέγα ἐστίν, ἐγὼ δὲ λέγω εἰς Χριστὸν καὶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν. 33 πλὴν καὶ ὑμεῖς οἱ καθ' ἓνα ἕκαστος τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα οὕτως ἀγαπάτω ὡς ἑαυτόν, ἡ δὲ γυνὴ ἵνα φοβῆται τὸν ἄνδρα.</p>	<p>του γι' αυτήν. 26Ἦθελε ἔτσι να την εξαγιάσει, αφού την καθάρισε με το λουτρό του βαπτίσματος και με το λόγο, 27ώστε η εκκλησία να του ανήκει ως νύφη με ὅλη της τη λαμπρότητα, την καθαρότητα και αγιότητα, χωρίς ψεγάδι ή ελάττωμα ή κάτι παρόμοιο. 28Το ίδιο και οι άντρες οφείλουν να αγαπούν τις γυναίκες τους, ὅπως αγαπούν το δικό τους το σώμα. Ὅποιος αγαπάει τη γυναίκα του αγαπάει τον εαυτό του. 29Κανείς ποτέ δε μίσησε το ίδιο του το σώμα, αλλά αντίθετα το τρέφει και το φροντίζει· ἔτσι κάνει κι ο Κύριος για την εκκλησία, 30 γιατί ὅλοι εἴμαστε μέλη του σώματός του από τη σάρκα του και τα οστά του. 31Γι' αυτό –λέει η Γραφή– θα εγκαταλείψει ο άντρας τον πατέρα και τη μητέρα του, για να ζήσει μαζί με τη γυναίκα του· θα γίνουν οι δυο τους ἕνας ἄνθρωπος. 32Σ' αυτά τα λόγια κρύβεται ἕνα μεγάλο μυστήριο, που εγώ σας λέω ότι αναφέρεται στη σχέση Χριστοῦ και εκκλησίας. 33Αλλά κι εσεῖς, ο καθένας ν' αγαπάει τη γυναίκα του ὅπως αγαπάει τον εαυτό του, και η γυναίκα να σέβεται τον άντρα της.</p>
---	--

3. ΠΑΤΕΡΕΣ

α) Ἅγιος Ἰωάννης Χρυσόστομος

<p>«Πῶς δὲ καὶ γίνονται εἰς σάρκα μίαν; καθάπερ χρυσοῦ τό καθαρῶτατον ἂν ἀφέλης καὶ ἐτέρῳ ἀναμίξης χρυσοῦ, οὕτω δὴ καὶ ἐνταῦθα τό πιότατον καθάπερ τῆς ἡδονῆς χωνευούσης ἡ γυνὴ δεχομένη τρέφει καὶ θάλπει, καὶ τὰ παρ' ἑαυτῆς συνεισενεγκομένη ἄνδρα ἀποδίδωσι».</p> <p>«Ἄν οἱ δύο μὴ γένωνται ἕν, οὐκ ἐργάζονται πολλούς, ἕως ἂν δύο μένωσιν· ὅταν δὲ εἰς ἐνότητα ἔλθωσι, τότε ἐργάζονται».</p> <p>«Τί οὖν ὅταν παιδίον μὴ ᾗ οὐκ ἔσονται εἷς οἱ δύο; Εὐδηλον· ἡ μίξις γάρ τοῦτο ἐργάζεται ἀναχέασα καὶ ἀναμιξασα ἀμφότερα τὰ σώματα. Καὶ ὡσπερ εἰς ἔλαιον μύρον ἐμβαλλών, τό πᾶν ἐποίησεν ἕν, οὕτω δὴ καὶ ἐνταῦθα».</p>	<p>«Πῶς ὁμως συνενώνονται σε ἕνα σώμα; Ὅπως ακριβῶς αν αφαιρέσεις το καθαρῶτατο μέρος του χρυσοῦ και το ανακατώσεις με ἄλλο χρυσό, ἔτσι λοιπόν και εδώ η γυναίκα δεχόμενη το πλουσιότερο μέρος ανακατεμένο με ἡδονή το τρέφει και το θάλπει και, αφού συνεισφέρει και το δικό της, το δίνει πίσω ἕναν ἄνδρα».</p> <p>«Αν οι δύο δεν γίνουν ἕνα, δεν κάνουν πολλούς, ὅσο μένουν δύο· ὅταν ὁμως ενωθούν, τότε κάνουν».</p> <p>«Τι λοιπόν, ὅταν δεν υπάρχει παιδί, δεν θα γίνουν ἕνα οι δύο; Προφανῶς· γιατί ἡ συνένωση αυτό κάνει, αναχέει και αναμιγνύει τα σώματα και των δύο. Και ὅπως ὅταν βάλει κανείς μέσα στο λάδι μύρο, το ἔκανε ὅλο ἕνα, ἔτσι λοιπόν συμβαίνει και εδώ».</p>
---	---

Χρυσόστομος Ι., Ομιλία ΙΒ', Εἰς Κολοσσαεῖς. ΕΠΕ, τόμ. 22, σσ. 344, 342, 388 (αντίστοιχα). Στο ἔργο: Φάρος, Φ., Κοφινάς, Στ. (1995³). *Συζυγία*. Αθήνα: Ακρίτας, σ. 132-133.

β) Ἅγιος Ἰωάννης Χρυσόστομος

Το κείμενο που ακολουθεῖ εἶναι ἀπόσπασμα ἀπὸ ἔργο του ἁγίου Ἰωάννου του Χρυσοστόμου (περ. 347-407). Χρησιμοποιώντας παραστατικές εἰκόνες, συμβολισμούς και τολμηρές μεταφορές, ο Ι. Χρυσόστομος επιχειρεῖ να αποδώσει πῶς η Εκκλησία κατανοεῖ τη σχέση ἀνθρώπου και Θεοῦ και τη σάρκωση του δευτέρου. Εἶναι χαρακτηριστικό ὅτι με «αμαρτωλὴ» παρομοιάζει την ἀνθρώπινη φύση, που ἔχει ἐκπέσει στη φθορά, στην αλλοτρίωση και στο βασίλειο...

Αμαρτωλή επιθυμούσε ο Θεός; Ναι, αμαρτωλή· εννοώ τη δική μας φύση. Ήταν τρανός κι αυτή ταπεινή. Τρανός όχι στη θέση, αλλά στη φύση. Πεντακάθαρος ήταν, ακατάστρεφτη η ουσία του, άφθαρτη η φύση του. Αχώρητος στο νου, άορατος, άπιαστος από τη σκέψη, υπάρχοντας παντοτινά, μένοντας απaráλλαχτος. Πάνω από τους αγγέλους, ανώτερος από τις δυνάμεις των ουρανών. Νικώντας τη λογική σκέψη, ξεπερνώντας τη δύναμη του μυαλού, είναι αδύνατο να τον δεις, μόνο να τον πιστέψεις. Τον έβλεπαν οι άγγελοι και τρέμανε. Τα χερουβείμ σκεπάζονταν με τα φτερά τους, όλα στέκονταν με φόβο. Έριχνε το βλέμμα του στη γη και την έκανε να τρέμει. Στρεφότανε στη θάλασσα και την έκανε στεριά. Ποτάμια έβγαζε στην έρημο. Στ' αναμέτρημά του έστησε βουνά και ζύγισε λαγκάδια. Πώς να το πω; Πώς να το παραστήσω; Το μεγαλείο του απέραντο· πού να πιαστεί η σοφία του με αριθμούς; Ανεξιχνίαστες οι αποφάσεις που παίρνει κι οι δρόμοι του ανεξερεύνητοι.

Κι αυτός ο τόσο μέγας και τρανός επεθύμησε την αμαρτωλή. Γιατί; Για να την αναπλάσει από αμαρτωλή σε παρθένα. Για να γίνει νυμφίος της.

Τι κάνει; Δεν της στέλνει κάποιον από τους δούλους του, δεν στέλνει άγγελο στην αμαρτωλή, δεν στέλνει αρχάγγελο, δεν στέλνει τα χερουβείμ, δεν στέλνει τα σεραφείμ. Αλλά καταφθάνει αυτός ο ίδιος ο ερωτευμένος.

Επεθύμησε την αμαρτωλή· και τι κάνει; Επειδή δεν μπορούσε ν' ανέβει εκείνη στα ψηλά, κατέβηκε ο ίδιος στα χαμηλά. Έρχεται στην καλύβα της. Τη βλέπει μεθυσμένη. Και με ποιο τρόπο έρχεται; Όχι μ' ολοφάνερη τη θεότητά του, αλλά γίνεται εντελώς ίδιος μαζί της, μήπως βλέποντάς τον τρομοκρατηθεί, μήπως λαχταρήσει και του φύγει. Τη βρίσκει καταπληγωμένη, εξαγριωμένη, από δαίμονες κυριευμένη. Και τι κάνει; Την παίρνει και την κάνει γυναίκα του. Και τι δώρα της χαρίζει; Δαχτυλίδι. Ποιο δαχτυλίδι; Το Άγιο Πνεύμα. Έπειτα λέγει:

- Δεν σε φύτεψα στον παράδεισο
- Του λέει, ναι.
- Και πώς ξέπεσες από κει;
- Ήλθε και με πήρε ο διάβολος από τον παράδεισο.
- Φυτεύτηκες στον παράδεισο και σε έβγαλε έξω. Να. Σε φυτεύω μέσα μου.

Δεν τολμά να με πλησιάσει εμένα. Ο ποιμένας σε κρατάει κι ο λύκος δεν έρχεται πια.

- Αλλά είμαι, λέει, αμαρτωλή και βρόμικη.
- Μη μου σκοτίζεσαι, είμαι γιατρός.

Δώσε μεγάλη προσοχή. Κοίταξε τι κάνει. Ήλθε να πάρει την αμαρτωλή, όπως αυτή - το τονίζω - ήταν βουτηγμένη στη βρομιά. Για να μάθεις τον έρωτα του Νυμφίου. Αυτό χαρακτηρίζει τον ερωτευμένο: το να μη ζητάει ευθύνες για αμαρτήματα, αλλά να συγχωρεί λάθη και παραπτώματα.

Πιο πριν ήταν κόρη των δαιμόνων, κόρη της γης, ανάξια για τη γη. Και τώρα έγινε κόρη του βασιλιά. Κι αυτό γιατί έτσι θέλησε ο ερωτευμένος μαζί της. Γιατί ο ερωτευμένος δεν πολυνοιάζεται για τη συμπεριφορά του. Ο έρωτας δε βλέπει ασχήμια. Γι' αυτό και ονομάζεται έρωτας, επειδή πολλές φορές αγαπά και την άσχημη. Έτσι έκανε και ο Χριστός. Άσχημη είδε και την ερωτεύτηκε και την ανακαινίζει.

... Ως μέλος του σώματος του την περιποιείται. Τη φροντίζει, ως κεφαλή της που είναι, τη φυτεύει ως ρίζα, την ποιμαίνει ως ποιμένας. Ως νυμφίος την παίρνει γυναίκα του, και ως εξιλαστήριο θύμα τη συγχωρεί, ως πρόβατο θυσιάζεται, ως

νυμφίος τη διατηρεί μέσ' στην ομορφιά, ως σύζυγος φροντίζει να μη της λείψει τίποτα.

Χρυσόστομος Ι., PG 52, 404A-411B (βάσει της μτφρ. Ελ. Μάινα).
Στο *Σύναξη 2* (1982), σσ. 4-7: <http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSGL-C134/152/1091,4005/> (σχολικό βιβλίο Γ' Λυκείου, Εισαγωγή, σ. 10-12).

γ) Άγιος Ιωάννης Χρυσόστομος

Η αγάπη των συζύγων

«Οι άνδρες», λέει, «να αγαπάτε τις γυναίκες σας, καθώς και ο Χριστός αγάπησε την Εκκλησία». Είδες μέγεθος της υπακοής; Άκουσε και το μέγεθος της αγάπης. Θέλεις να σε υπακούει η γυναίκα σου, καθώς η Εκκλησία το Χριστό; Φρόντιζε κι εσύ αυτήν, όπως ο Χριστός φροντίζει την Εκκλησία. Είτε πρέπει να δώσεις την ψυχή σου για τη γυναίκα, είτε πρέπει να πληγωθείς μύριες φορές, είτε να υπομείνεις και να πάθεις οτιδήποτε ... Ποια ένωση υπάρχει, όταν η γυναίκα τρέμει τον άνδρα; Ποια ηδονή θ' απολαύσει ο ίδιος ο άνδρας, όταν ζει με τη γυναίκα του και της συμπεριφέρεται σαν να ήταν δούλα;».

Χρυσόστομος Ι., *Ομιλία 20 στην προς Εφεσίους*, ΕΠΕ 21, σ. 198-200:
(<http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSGL-A106/116/899,3350/>).

δ) Άγιος Ιωάννης Χρυσόστομος

Συμβουλές, πώς ο σύζυγος να συμπεριφέρεται στη σύζυγο του

Λόγια αγάπης να της λες: ... Εγώ από όλα, τη δική σου αγάπη προτιμώ και τίποτε δεν μου είναι τόσο βασανιστικό ή δυσάρεστο, όσο το να βρεθώ κάποτε σε διάσταση μαζί σου. Κι αν όλα χρειασθεί να τα χάσω, ...κι αν στους έσχατους βρεθώ κινδύνους, οτιδήποτε κι αν πάθω, όλα μου είναι ανεκτά κι υποφερτά, όσο εσύ μου είσαι καλά. Και τα παιδιά, τότε μου είναι περιπόθητα, εφ' όσον εσύ μας συμπαθείς... Ίσως κάποτε σου πει: Ποτέ ως τώρα δεν ξόδεψα από τα δικά σου, έχω ακόμη τα δικά μου, που μου 'δωσαν οι γονείς μου. Τότε πες της: Τι λες καλή μου; Έχεις ακόμη τα δικά σου; Ποια λέξη μπορεί να 'ναι χειρότερη από αυτή; Σώμα δεν έχεις πια δικό σου κι έχεις χρήματα; Δεν είμαστε δύο σώματα μετά το γάμο, αλλά γίναμε ένα. Δεν έχουμε δυο περιουσίες, αλλά μία... Όλα δικά σου είναι, κι εγώ δικός σου είμαι, κορίτσι μου. Αυτό με συμβουλεύει ο Παύλος λέγοντας ότι ο άνδρας δεν εξουσιάζει το σώμα του, αλλά η γυναίκα. Κι αν δεν έχω εγώ εξουσία στο σώμα μου, αλλά εσύ, πόσο μάλλον δικά σου είναι τα χρήματα... Ποτέ να μην της μιλάς με πεζό τρόπο, αλλά με φιλοφροσύνη, με τιμή, με αγάπη πολλή. Να την τιμάς, και δε θα βρεθεί στην ανάγκη να ζητήσει την τιμή από άλλους... Να την προτιμάς από όλους για όλα, για την ομορφιά, για τη σωφροσύνη της, και να την εγκωμιάζεις. Να κάνεις φανερό ότι σ' αρέσει η συντροφιά της κι ότι προτιμάς να μένεις στο σπίτι για να 'σαι μαζί της από το να βγαίνεις στην αγορά. Από όλους τους φίλους να την προτιμάς, και από τα παιδιά που σου χάρισε, κι αυτά εξαιτίας της να τα αγαπάς.

Ιωάννης Χρυσόστομος (PG 62, 146-148. Μτφρ. από: Παναγιώτη Νέλλα, Ζών Θεούμενον, εκδ. Αρμός, Αθήνα 1992³, σελ. 85).
[Κείμενο από το σχολικό βιβλίο της Γ' Λυκείου, σ. 97]

4. Κείμενα από το σχολικό βιβλίο της Γ' Λυκείου, σ. 90-92:

1. Το φύλο τραυματίζει βαθιά το εγώ που είναι δίφυλο, που μέσα στην ακεραιότητά του και την πληρότητα του θα ήταν και αρσενικό και θηλυκό, ανδρόγυνο... Από μόνο το γεγονός της ύπαρξης του, το φύλο είναι διαχωρισμός, έλλειψη, νοσταλγία, πόθος να ανοιχτεί στον άλλο... Η αγάπη είναι ακριβώς αυτό που καταργεί τη μοναξιά, αυτό που φέρνει το εγώ στον άλλο... Μια απρόσωπη αγάπη που δε θα απευθυνόταν σε καμιά ατομική μορφή δε θα λεγόταν αγάπη. Αγάπη από γυαλί' λέει ο Rozanoff. Δεν είναι ίσως παρά μια έκπτωση του χριστιανισμού.

Nikolas Berdiaeff, *Πέντε στοχασμοί περί υπάρξεως*
(μτφρ. Β. Τριανταφύλλου - Σ. Γουνελάς), έκδ. Κοινότητα, Αθήνα 1983, σελ. 141-142.

2. Η γυναίκα και ο άντρας δεν είναι δύο άνθρωποι, αλλά ένας άνθρωπος.

Ιωάννης Χρυσόστομος (PG 62,387).

3. Βάλε με σφραγίδα στην καρδιά σου
ωσάν σφραγίδα στο μπράτσο σου
είναι δυνατή η αγάπη σαν το θάνατο
και σκληρός ο πόθος σαν τον άδη
οι σπίθες της είναι σπίθες της φωτιάς,
φλόγα του Θεού.

Νερά ποτάμια δεν μπορούν
να σβήσουν την αγάπη.

Άσμα Ασμάτων (μεταγραφή Γιώργου Σεφέρη), έκδ. Ίκαρος, Αθήνα 1967, σελ. 33.

4. Για τους ανθρώπους ο έρωτας δεν είναι παρά μια απόλαυση, τον κατάντησαν λοιπόν κάτι εύκολο και φτηνό, ακίνδυνο και σίγουρο, όμοιο με τις απολαύσεις των δρόμων. Αλήθεια, πόσοι και πόσοι νέοι στάθηκαν ανίκανοι να βρουν το σωστό δρόμο της αγάπης, για πόσους τα σύνορα του έρωτα σταματάνε στο εύκολο, βιαστικό δόσιμο του εαυτού τους! ...Στο δρόμο του έρωτα, όπως και στο δρόμο του θανάτου (που είναι δύσκολος κι αυτός), δε θα βρεις - άμα τον αντικρίξεις σοβαρά - κανένα φως, καμιάν απόκριση, ούτε σημάδι, ούτε χαραγμένο δρόμο, για να σε βοηθήσουν. Και για τα δύο τούτα καθήκοντα, που κρατάμε κρυμμένα μέσα μας και τα παραδίνουμε στους άλλους χωρίς να φωτίσουμε το μυστικό τους, δεν υπάρχουν γενικοί κανόνες. Όσο όμως πιο πολύ αποζητάμε τη μοναξιά στη ζωή μας, τόσο περισσότερο ζυγώνουμε το μεγάλο νόημα του έρωτα και του θανάτου. Οι απαιτήσεις που, τραχύς και δύσκολος, ο έρωτας έχει απ' τη ζωή μας σ' όλη της την πορεία, είναι πάρα πολύ βαριές, κι εμείς, στα πρώτα μας βήματα, είμαστε πολύ αδύναμοι μπροστά τους. Αν όμως σταθούμε καρτερικοί και δεχτούμε τον έρωτα αυτόν σαν τραχιά μαθητεία - αντίς να χανόμαστε σ' όλα κείνα τα εύκολα και κούφια παιχνίδια, που επινόησε ο άνθρωπος για να μην αντικρίσει κατάματα τη βαθύτατη σοβαρότητα της ζωής - ίσως τότε, κείνοι που θά 'ρθουν καιρό έπειτ' από μας, να νιώσουν μια κάποια πρόοδο κι ένα ξαλάφρωμα. Και θα' ταν σημαντικό τούτο.

R. M. Rilke, Γράμματα σ' ένα νέο ποιητή (μτφρ. Μάριου Πλωρίτη), σελ. 79 κ.ε.

5. Ο συμβολισμός των τελουμένων στο μυστήριο του Γάμου

Κατά την τέλεση του μυστηρίου του Γάμου χρησιμοποιούνται υλικά στοιχεία, ως σύμβολα κάποιων βαθύτερων αληθειών.

1. Τα **δακτυλίδια** είναι η σφραγίδα της ένωσης αλλά και η έκφραση της σταθερότητας της σχέσης, της αμοιβαίας εμπιστοσύνης και αλληλοπροσφοράς των συζύγων.
2. Τα **στεφάνια** αποτελούν την επιβράβευση για την εντιμότητα της ζωής των νυμφευόμενων μέχρι το Γάμο. Οι σύζυγοι στεφανώνονται ως άρχοντες, διότι αποκτούν και πάλι τη θέση του συνδημιουργού.
3. Το **κοινό ποτήριο** μας θυμίζει, ότι κάποτε το μυστήριο του Γάμου γινόταν μαζί με τη Θεία Ευχαριστία και ότι οι νεόνυμφοι μεταλάμβαναν. Υπενθυμίζει, επίσης, ότι οι σύζυγοι θα έχουν πλέον κοινή συμμετοχή στις χαρές και στις λύπες.
4. Ο **χορός** γύρω από το τραπέζι με το τροπάριο «*Ησαΐα χόρευε...*» εκφράζει τη χαρά και το πανηγυρικό αίσθημα που συνοδεύει το Γάμο. Επίσης έκφραση ευχής για την ευτεκνία και την προκοπή του ζεύγους είναι το ρύζι που ρίχνεται κατά τη διάρκεια του χορού.

Κείμενο από το σχολικό βιβλίο της Α' Λυκείου, σ. 142-143.

6. Πίσω από τον Έρωτα. Ο φόβος της αυτοπαράδοσης

Απόδειξη της ερωτικής μας ανικανότητας είναι η επιδερμικότητα αυτής της εμπειρίας. Όταν ο έρωτας εξαντλείται στα γλυκερά λόγια και βιώματα και στη τυποποιημένη τεχνική του έρωτα, που οδηγεί στην ευδαιμονία και τη στιγμιαία αυτοπραγμάτωση, εκφράζεται ο φόβος και η αδυναμία να συναντήσουμε αληθινά το πρόσωπο του άλλου.

Η αγάπη είναι εμπειρία επώδυνη για τον ψυχικό μας κόσμο, γι' αυτό αποφεύγουμε να ανοιχτούμε πιο ουσιαστικά. Προτιμούμε τις ήρεμες σχέσεις, όπου δεν συνδεόμαστε βαθιά με τον άλλο, για να μπορούμε να εξερχόμεθα, όταν προσβάλλεται ο ναρκισσισμός μας. Πίσω από την γλύκα του έρωτα υπάρχει πάντα η διακινδύνευση. Είναι μια μορφή αυτοαπώλειας.

Το ολοκληρωτικό δόσιμο φέρει την απειλή της αποτυχίας και του εκμηδενισμού. Πώς ξέρεις ότι αγάπησες τον κατάλληλο άνθρωπο; Πώς ξέρω πως θα γίνω εύκολος για εκμετάλλευση; Τον ίδιο τρόπο έχουμε και στο πλησίασμα του Θεού. Όταν προσεύχομαι ψάχνοντας την αγάπη Του, παραδίδοντας το κέντρο της ύπαρξής μου σε Αυτόν, δεν ξέρω τι θα συναντήσω και πώς θα αντέξω το θέλημά Του.

Πίσω από κάθε έρωτα υπάρχει υψωμένος ο θάνατος – ο θάνατος του θελήματός μας, της δύναμής μας, του συμφέροντός μας. Αλλά τρομακτικότερα στέκεται ο θάνατος ως χωρισμός. Καταφέρνεις να συνδεθείς ολοκληρωτικά με τον άνθρωπό σου και μελαγχολείς αναλογιζόμενος την ώρα του θανάτου του. Ξέρεις ότι θα πεθάνεις, γι' αυτό αγαπάς με πάθος που αναμειγνύεται με τρόμο. Εξ αιτίας του φόβου του θανάτου συνήθως επιλέγουμε τις ρηχές ερωτικές σχέσεις, για να αποφύγουμε το φόβο της απώλειας του αγαπημένου, ή εμμένουμε στον αυτονομημένο σωματικό έρωτα, για να καλύψουμε το άγχος του θανάτου.

Ο θάνατος είναι το σύμβολο της έσχατης ανικανότητας, γι' αυτό προσπαθούμε να αποδείξουμε τη ζωντάνια μας, ότι είμαστε νέοι, ελκυστικοί, με το σωματικό έρωτα. Η υπερβολική αναφορά στη σεξουαλική ικανότητα έρχεται να φιμώσει τους φόβους μας για μια εσωτερική ανικανότητα.

Η αναζήτηση του αναστάντος Χριστού, η εσωτερική πάλη για αναζήτηση της αγάπης που νικά το θάνατο, είναι η άλλη πρόταση που οι διανοούμενοι θα αποκαλούσαν θρησκευτική νεύρωση. Η χωρίς επιφυλάξεις παράδοση στο θείο έρωτα ξεμπλοκάρει την ύπαρξή μας από φόβους. Όταν έχεις γευτεί τον έρωτα του Χριστού, συμφιλιώνεσαι με τη κτίση μαθαίνοντας ότι ο έρωτας είναι σταυρός, προσφορά και σεβασμός.

π. Βαρνάβας Γιάγκου
(εφημέριος του Ι. Ν. Λαοδηγήτριας Θεσσαλονίκης)
Πηγή: Εφημ. «Μακεδονία της Κυριακής» 07-05-2006,
(ΟΟΔΕ: <http://oodegr.co/oode/koinwnia/oikogeneia/erws1.htm>,
(29-6-2016)

7. Η ΔΟΜΗ ΤΗΣ ΙΣΛΑΜΙΚΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

Η ισλαμική κοινωνία και η θέση της γυναίκας σ' αυτήν

Η ισλαμική κοινωνία, ως θεοκρατία, έχει περισσότερο σχέση με τον κόσμο της Παλαιάς Διαθήκης. Επειδή όμως υπάρχουν κοινές αγιογραφικές αντιλήψεις, υπάρχουν ομοιότητες και με την χριστιανική διδασκαλία στον τρόπο θεώρησης του κόσμου και του ανθρώπου, και του προορισμού του ανθρώπου στον κόσμο. Διαφέρει όμως η ζωή από την χριστιανική ως προς τη δομή της οικογένειας, τη θέση της γυναίκας στην κοινωνία, καθώς και σε ορισμένες άλλες εκδηλώσεις της ζωής.

Η δομή της ισλαμικής κοινωνίας είναι πατριαρχική. Η θέση της γυναίκας είναι περιορισμένη στην οικογένεια. Η πολυγαμία επιβαρύνει τη θέση της καθώς και τις μεταξύ συζύγων και ετεροθαλών αδελφών σχέσεις.

Αρχηγός λοιπόν της οικογένειας στο Ισλάμ είναι ο άνδρας. Αυτός έχει το δίκαιο σ' αυτήν, αλλά και το χρέος να την συντηρεί. Είναι ο προστάτης της οικογένειας του, αλλά και η κεφαλή της γυναικός, ή των γυναικών του, οι οποίες ωστόσο μπορούν να έχουν δική τους περιουσία, ξεχωριστή από αυτήν του ανδρός τους, και ν' αναπτύξουν δραστηριότητα επιχειρηματική, αν και ο κύριος ρόλος τους είναι στον οικιακό βίο.

Η οικογένεια για το Ισλάμ έχει μεγάλη σημασία. Παλαιότερα οι πατριαρχικές οικογένειες ήταν μεγάλες. Γι' αυτό οι πιο σπουδαίοι κανόνες της Σαρία, του ισλαμικού νόμου, είναι αυτοί που συνιστούν το οικογενειακό δίκαιο. Γάμος, διαζύγιο και κληρονομιά είναι θέματα, για τα οποία το κοράνιο δίνει μεγάλη σημασία.

Σύμφωνα λοιπόν με τις διατάξεις της Σαρία ο γάμος είναι υποχρεωτικός για κάθε μουσουλμάνο. Η αγαμία δεν είναι αρεστή στο Ισλάμ. Ο άγαμος άνθρωπος και ο μοναχός θεωρούνται ασθενείς άνθρωποι. Ο γάμος «ανήκει στη Σούννα μου», λέει ένα χαντίθ (λόγιο), που αποδίδεται στον προφήτη. Γι' αυτό ένας άγαμος θρησκευτικός αξιωματούχος του Ισλάμ θα ήταν φαινόμενο αδιανόητο για τους μουσουλμάνους. Ακόμη και οι ασκητές και οι δερβίσιδες του Ισλάμ είχαν συνήθως οικογένεια.

Δύο παράγοντες συγκροτούν την ισλαμική οικογένεια: το αρχαίο αραβικό έθος της ερήμου και η θρησκεία με τις σημιτικές ρίζες. Όπως είπαμε, η ισλαμική οικογένεια έχει πατριαρχική δομή. Αρχηγός της οικογένειας είναι ο άνδρας. Η αποστολή της γυναίκας βρίσκεται κυρίως στον οικογενειακό χώρο και στην ανατροφή των τέκνων της. Η συνέχιση της οικογένειας στηρίζεται στο γένος του ανδρός. Μ' άλλα λόγια η

ισλαμική οικογένεια έχει αυστηρά ανδροκρατική γραμμή· η οικογένεια υπάγεται στην ευρύτερη συγγένεια της φυλής και καθορίζεται από τους άρρενες απογόνους. Ο σύζυγος υποστηρίζει τη φυλή και το γένος του. Η σύναψη γάμου σημαίνει την παραλαβή της γυναίκας και την προσχώρησή της στη συγγένεια του ανδρός. Η παραλαβή γίνεται με ορισμένη χρηματική αποζημίωση προς τη γυναίκα. Η λύση του γάμου σημαίνει τη λύση των σχέσεών της με τη συγγένεια του ανδρός και την επιστροφή της στον δεσμό της πατρικής της συγγένειας. Έτσι είναι σαφής η θέση της γυναίκας στην ισλαμική οικογένεια. «Οι άνδρες», λέει το Κοράνιο, «είναι οι προστάτες και οι κύριοι των γυναικών, διότι οι άνδρες είναι ανώτεροι των γυναικών λόγω της ιδιότητος με την οποία ο Θεός ύψωσε τους μεν επί των δε, και διότι οι άνδρες προικίζουν τις γυναίκες από τις περιουσίες τους» (Σούρα 4, 34).

Την δομή αυτή της ισλαμικής οικογένειας την παρέλαβε ο προφήτης του Ισλάμ από την αρχαία αραβική παράδοση. Φρόντισε όμως να μειώσει τη μεγάλη αυθαιρεσία του ανδρός που παρατηρούνταν στην ειδωλολατρική κοινωνία της Αραβίας, όπου η γυναίκα ήταν κτήμα του ανδρός· το βάρβαρο αυτό έθιμο της προϊσλαμικής Αραβίας το κατήργησε ο Μωάμεθ: «Ω! πιστοί! δεν σας επιτρέπεται να γίνεσθε κληρονόμοι των γυναικών (των πεθαμένων συγγενών σας) εναντίον της θελήσεως αυτών, ούτε να τις συμπεριφέρεστε σκληρά...» (Σούρα 4, 19 [23]). Και από οικονομικής απόψεως ο προφήτης ελάφρυνε τις γυναίκες και τις έδωσε κληρονομικά δικαιώματα. Έτσι σε σχέση με την προϊσλαμική Αραβία βελτίωσε σημαντικά την θέση της. Δεν την απελευθέρωσε όμως από το έθιμο της πολυγαμίας του ανδρός, αν και το έθιμο αυτό το περιόρισε σημαντικά. Υπό ορισμένες προϋποθέσεις που ορίζει το Κοράνιο (4, 2-3) η πολυγαμία του ανδρός επιτρέπεται έως σήμερα. Ο άνδρας στην περίπτωση που μπορεί να μεταχειρίζεται «εξίσου και δικαίως» τις γυναίκες του επιτρέπεται να παίρνει μέχρι τέσσερις, άπαξ ή κατά διαστήματα ή σε περιόδους διαζυγίου από μια ή περισσότερες από αυτές. Η σύγχρονη νομοθεσία των μουσουλμανικών χωρών προσπαθεί είτε να περιορίσει το έθιμο της πολυγαμίας είτε να το καταργήσει παντελώς. Το ένα άκρο είναι ο σύγχρονος νόμος της Τυνησίας του 1957, ο οποίος απαγορεύει την πολυγαμία απολύτως. Από την άλλη είναι ο νόμος του Μαρόκου του 1958, ο οποίος δίνει το δικαίωμα στη γυναίκα να εγείρει αγωγή διαζυγίου στην περίπτωση που ζημιώνεται λόγω της πολυγαμίας του ανδρός της. Η Συρία, το Ιράκ και το Πακιστάν υιοθέτησαν μια μέση οδό: την έγγραφη συγκατάθεση της συζύγου πριν συναφθεί νέα γαμική σύμβαση του ανδρός της. Οι μοντερνιστές νομοδιδάσκαλοι δικαιολογούν τις μεταρρυθμίσεις τους στο οικογενειακό δίκαιο με άμεση προσφυγή στο Κοράνιο και την επανερμηνεία των περί πο-λυγαμίας κορανικών χωρίων (4, 2-3 και 5,5), τα οποία επιτρέπουν μεν την πολυγαμία, αλλά συγχρόνως εκφράζουν και τον φόβο της αδικίας από την πολυγαμική σχέση. Σύγχρονοι μεταρρυθμιστές επιχειρηματολογούν ότι ο φόβος για αδικία σε πολυγαμικό γάμο είναι πάντοτε παρών και από αυτό συμπεραίνουν ότι η κατάργηση της πολυγαμίας είναι συνεπής με την κορανική θεία των πραγμάτων τάξη.

Ο γάμος της ανήλικης θυγατέρας βρίσκεται κατά το ισλαμικό δίκαιο στη δικαιοδοσία του πατέρα ή του νόμιμου κηδεμόνα της (wali). Όταν όμως ενηλικιωθεί, έχει το δικαίωμα της εκλογής. Συνήθως όμως το συμβόλαιο του γάμου συνάπτεται και υπογράφεται για λογαριασμό της νύφης από τον πατέρα της ή το νόμιμο κηδεμόνα της. Δίχως τη συγκατάθεση και τη μαρτυρία του πατέρα ή του άρρενος (συγγενούς) κηδεμόνα της, ο γάμος είναι άκυρος. Σε περίπτωση που η

μέλλουσα νύφη είναι ορφανή και τυχαίνει να μην έχει συγγενή κηδεμόνα, το δικαίωμα της κηδεμονίας το αναλαμβάνει ο καδής (=δικαστής).

Του γάμου προηγείται η μνηστεία. Σε παλαιότερα χρόνια η μνηστεία της κόρης γινόταν συνήθως με δικαίωμα του πατέρα ή του κηδεμόνα, όταν η κόρη ήταν ακόμη επταετής ή οκταετής. Σήμερα τα όρια της ηλικίας αυτής έχουν αυξηθεί, αν και τον έθιμο δεν εξέλιπε τελείως.

Προϋπόθεση της μνηστείας και του γάμου κατά τον ισλαμικό νόμο είναι η προίκα (Mahar), την οποία πρέπει να πληρώσει ο γαμπρός στη μέλλουσα νύφη. Η προίκα συνίσταται από σημαντική χρηματική ή άλλη περιουσιακή δωρεά που πρέπει να δώσει ο γαμπρός στη νύφη. Το ποσό συμφωνείται μεταξύ των συμβαλλόμενων (για λογαριασμό της νύφης από μέρους του κηδεμόνα της) και περιλαμβάνεται στο συμβόλαιο του γάμου που υπογράφουν. Το έθιμο αυτό, που υπήρχε ήδη στην προϊσλαμική Αραβία, το επέβαλε ο προφήτης του Ισλάμ, για να ασφαλίσει τη γυναίκα σε περίπτωση διαζυγίου. Η προίκα ανήκει στη γυναίκα και αποτελεί προσωπική της περιουσία. Με την πάροδο όμως του χρόνου το έθιμο εξετράπη από τον αρχικό του αγαθό σκοπό και έγινε κατά κάποιον τρόπο τιμή εξαγοράς της νύφης, που προσφέρεται στον πατέρα ή το μεγαλύτερο αδελφό ή τον κηδεμόνα της. Ωστόσο ο προφήτης τονίζει ρητώς ότι το ποσό αυτό πρέπει να δίνεται στη νύφη, για να είναι εξασφαλισμένη. «Δώσατε την υποσχεθείσα περιουσία εις εκείνην με την οποία συζήσατε: αυτό είναι ιερό καθήκον» (4, 28).

[...]

Το δικαίωμα της ανατροφής των τέκνων το έχει η σύζυγος έως ορισμένο χρόνο: για τους γιους ως το 7ο έτος της ηλικίας τους, για τις θυγατέρες, ως το 9ο έτος της ηλικίας τους. Έπειτα νομικώς τα τέκνα ανήκουν στον πατέρα τους, είναι περιουσία της συγγένειας του.

Στον ισλαμικό γάμο δεν υπάρχει συγχώνευση περιουσίας των συζύγων. Κυριαρχεί ο χωρισμός των αγαθών. Η γυναίκα διατηρεί το δικαίωμά της στα περιουσιακά της αγαθά, τόσο σ' εκείνα που κατείχε πριν από το γάμο της, όσο και σε κείνα που με δική της εργασία απέκτησε.

Ένα άλλο γνώρισμα του ισλαμικού γάμου είναι ότι ο άνδρας νυμφεύεται τη γυναίκα την παντρεύουν. Στο δικαστήριο η μαρτυρία του άνδρα αντιστοιχεί προς τη μαρτυρία δύο γυναικών. Το κληρονομικό επίσης δικαίωμα του Ισλάμ είναι πολύπλοκο.

Η σημερινή κατάσταση της ισλαμικής κοινωνίας

Σήμερα που η βιομηχανική πρόοδος εισχώρησε και στις χώρες του Ισλάμ, έχουμε κάποιες τάσεις αλλαγής. Δύο κυρίως ρεύματα παρατηρούνται: Οι αυστηροί ή «παραδοσιακοί», που θέλουν να επιστρέφουν στις παλιές γραμμές του Ισλάμ, και οι «προοδευτικοί», κάτοικοι κυρίως των μεγάλων αστικών και βιομηχανικών κέντρων, οι οποίοι στρέφονται προς την ιδέα ενός καινούργιου Ισλάμ που να ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις των νέων καιρών.

Η μία τάση, των «προοδευτικών», εκπροσωπείται από μορφωμένους, οι οποίοι βρίσκονται κάτω από την επίδραση του δυτικού πολιτισμού και ζητούν την δημιουργία ενός κράτους, στο οποίο όλοι οι άνθρωποι θα έχουν τα ίδια δικαιώματα και τα ίδια καθήκοντα χωρίς να εξαρτώνται από τη θρησκεία. Τι αίτημα αυτό πρακτικώς σημαίνει χωρισμό θρησκείας και πολιτείας και αποϊσλαμοποίηση της ισλαμικής κοινωνίας.

Η άλλη κατεύθυνση είναι εκ διαμέτρου αντίθετη. Ζητεί να επιστρέψει στα παλαιά ισλαμικά ιδεώδη της πρώτη μουσουλμανικής κοινότητας. Το αίτημά της είναι ο ισχυρός ισλαμισμός της δομής του κράτους και η αποκατάσταση των παλαιών δομών και νόμων του Ισλάμ. Ανάμεσα στη μετα- ρυθμιστική αυτή κίνηση υπάρχουν ποικίλες ιδεολογικές αποχρώσεις καθαρώς ισλαμικές. Μια παράταξη τείνει προς τα παλαιά ιδεώδη και ζητεί να δημιουργήσει «ισλαμική θεοκρατία» κατά τα πρότυπα των θεοκρατικών χαλιφάτων του απώτατου παρελθόντος. Μια άλλη είναι πρόθυμη για συμβιβασμούς, με την προϋπόθεση ότι οι θεμελιώδεις νόμοι του κράτους θα βασίζονται στους υπογραμμούς του Κορανίου και θα εγγυώνται την τήρηση των βασικών κορανικών εντολών.

Ζιάκας, Γρ. (2003). *Ισλάμ. Θρησκεία και Πολιτεία*.
Θεσσαλονίκη: Κορνηλία Σφακιανάκη, σ. 82-91.

8. Θέση της γυναίκας στο Ισλάμ

[Ο μουσουλμάνος σύζυγος] Δικαιούται να νυμφευθεί χριστιανή ή Εβραία, χωρίς εκείνη να υποχρεωθεί να εγκαταλείψει τη θρησκεία της. Μια μουσουλμανίδα όμως δεν μπορεί να παντρευτεί χριστιανό ή Ιουδαίο. Απαγορεύεται στον μουσουλμάνο να νυμφευθεί παντρεμένη γυναίκα, ή όποια δεν έχει πάρει διαζύγιο. Δεν απαιτείται όμως διαζύγιο στην περίπτωση που η γυναίκα είναι σύζυγος ενός απίστου.

Γιαννουλάτος, Αν. (2004). *Ίχνη από την αναζήτηση του υπερβατικού*.
Αθήνα: Ακρίτας, σ. 245.

***